

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК до генерального плану міста Харкова

Експертній комісії науково-дослідного і проєктного інституту містобудування подані матеріали генерального плану міста Харкова, розробленого Українським державним науково-дослідним інститутом проєктування міст "Діпромисто" у складі:

- текстова частина – пояснювальна записка до проєкту в двох томах, аналіз стану та використання промислових територій міст з дією "Зона впливу міста", документи.
- графічні матеріали – 17 картосхем, які обґрунтовують прийняті рішення.

До розробки генерального плану Харкова були залучені науково-дослідні і проєктні інститути міста, які опрацювали вихідні дані, аналіз стану житлового фонду, обстеження пасажиропотоків, визначення стратегічних пріоритетів міста, оцінку сучасного обладнання території, стан та використання промислових територій міста тощо.

При розробці генерального плану були ураховані раніше розроблені матеріали, серед яких Концепція розвитку міста Харкова, "Харківпроект", 1994 рік; Генеральний план м. Харкова, "Харківпроект", 1984 рік та ін.

Необхідність розробки нового генерального плану викликана тим, що попередній генеральний план давно вичерпав свої можливості, а також змінами в соціально-економічному стані держави, які вплинули на розвиток населених пунктів.

Аналіз сучасного стану показав:

- чисельність зайнятих у господарському комплексі міста в 1995 році складала 645,4 тис. чол., а в 2002 році – 724,3 тис. чол.
- у галузях матеріального виробництва в 1995 році працювало 88,2% загальної чисельності зайнятих.
- у галузях економіки, у тому числі в промисловості – 42,2%. До 2002 року частка працюючих у матеріальному виробництві знизилася до 50,4%, у тому числі в промисловості – до 30,9%. За той же період чисельність працюючих у галузях невиробничої сфери зросла з 31,8% до 49,6%. рівень безробіття за період 2002р. склав 20,6 тис. чол.

- на початок 2003 року загальна площа житлового фонду становила 2 млн.м². із них 85,2% – багатоквартирна забудова.
- Середня житлова забезпеченість по місту складає 20,0 м²/чол.
- В черзі на житло на 1.01.02 перебувало 67,1 тис. сімей.

В генеральному плані наведений аналіз соціальної інфраструктури, який засвідчує недостатню забезпеченість населення деякими закладами (дитячі дошкільні, станції швидкої медичної допомоги, готелі, пожежні депо), а також приводить якісні та кількісні показники інженерного забезпечення міста.

Враховуючи, що місто Харків є великим промисловим та науковим, адміністративним та культурним центром міжрегіональної системи розселення в генеральному плані розкриті особливості розвитку економіки міста, адаптацію структури господарського комплексу до сучасних ринкових умов функціонування, орієнтовану на подальший розвиток основних галузей промисловості – машинобудування та металообробки, харчової промисловості.

Новими і корисними аспектами генерального плану відзначаємо пропозиції щодо науково-інноваційної стратегії розвитку міста, інвестиційної діяльності, розвитку малого бізнесу та ринкової інфраструктури.

Експертна комісія підтримує застосування програмно-цільового прогнозу для визначення перспективної структури господарського комплексу міста, на основі якої місто стверджується як великий промисловий центр, спеціалізований на високотехнологічних галузях виробництва з розвитком нових функцій, характерних для ділового центру.

На основі тенденцій розвитку господарського комплексу розглянуті варіанти розвитку міста – інерційний, інноваційний (оптимальний) та проміжні.

Перевага обґрунтовано надається інноваційному варіанту розвитку.

Враховуючи потенційні можливості міста, демографічну ситуацію, міграційні процеси відповідно до гіпотез розвитку міста прийнятий оптимістичний варіант визначення прогнозованої чисельності населення – 1405 тис. чол.

Виходячи із перспективної чисельності населення існуючого житлового фонду, прийнятої забезпеченості населення обґрунтовані обсяги житлового будівництва, його структура, необхідна територія для будівництва в межах та за межами міста.

заслужують на увагу пропозиції щодо формування архітектурно-планувальної структури міста, зміну радіальної системи шляхом формування планувального каркасу міста на основі магістралей безупинного руху, які утворюють діаметрально-променеву систему, дозволяють відвести основні транспортні потоки від загальноміського центру, удосконалити функціональне зонування використання міських територій.

Архітектурно-планувальна структура базується і доповнюється вичерпним і ґрунтовними пропозиціями щодо розвитку усіх видів транспорту і вуличної мережі.

Враховуючи природні умови, підтоплення територій та інші негативні явища, генеральним планом передбачаються заходи щодо інженерної підготовки та захисту території.

Генеральний план міста передбачає розвиток інженерних мереж, які передбачені у відповідальності до діючих нормативів.

Оцінюючи рішення генерального плану позитивно, експертна комісія звертає увагу авторів на деякі зауваження та побажання:

1. В передмові та при розгляді існуючого стану міста не визначений опорний рік. Показники, які характеризують розвиток міста наведені на різні дати:
  - характеристика житлового фонду (табл. 1-2) на 2003 рік;
  - динаміка структури зайнятих у галузях господарського комплексу (табл. II-1) – на 2001 рік;
  - чисельність населення – на 2003 рік;
  - трудові ресурси – на 2002 рік.

Така ж невизначеність і при аналізі науки, інноваційної діяльності, вищої освіти, малих підприємств інших підрозділів, які характеризують економічний розвиток міста.

2. Розділ II "Економічний розвиток міста" в значній мірі повторює зміст "Аналізу стану та використання промислових територій міста" ("Харківський ПромбудНДІпроект"), який викладений ґрунтовно і конструктивно.

При цьому Розділ II переважаний статистичною інформацією щодо розвитку науки, навчальних закладів, підготовки наукових кадрів, наявності

...та банків. процедури оформлення підприємницьких територій, яка мало пов'язана з рішеннями генерального плану міста.

3. Генеральним планом передбачається скорочення промислових територій на 1379 га. Доцільно визначити як ці території будуть використані, також території, які вивільняються з різних умов межах підприємств та після виносу деяких на нові ділянки.

4. Скорочення об'ємів виробництва в господарському комплексі привело до появи 10,4 тис. чол. безробітних. На проектний період їх кількість залишається на рівні 6,4 тис. чол. Приведені розрахунки зменшення кількості безробітних недостатньо обгрунтоване, носить гіпотетичний характер. При цьому доцільно зазначити в яких галузях можуть бути створені нові робочі місця.

5. Представлений прогноз чисельності населення на 2026 рік 1405 тис. чол. занадто оптимістичний.

Основним джерелом приросту населення визначено міграційний, рівні якого недостатньо обгрунтовані.

6. Із загальної кількості нового житлового фонду (5985,2 тис. м²) в межах міста розміщається 59,1%, за межами – 40,9%. Визначені необхідні території для багатоквартирної і садибної забудови. При цьому практично половина (49,3%) нової садибної забудови на площі 680 га розміщено в межах міста, нова багатоквартирна забудова в межах міста займає 343 га.

Використання значних площ в межах міста для садибного будівництва недостатньо обгрунтовано. Розміщення житлового будівництва за межами міста також має свої труднощі, перш за все, з виділенням територій.

Відомо, що розміщення садибної забудови в генплані 1945р. склало певні труднощі в розвитку міста, а в 60-х роках така забудова була заборонена. Тому розміщення в наш час садибної забудови в межах міста на значних площах викликає занепокоєння.

7. Розділ V – "Основні напрямки містобудівного розвитку" по змісту спрямований на розкриття архітектурно-планувальної структури міста, яка формується на основі діаметрально-променевої системи магістралей, виключаючи при цьому інші складові – природні умови, адміністративний поділ тощо.

При цьому недостатньо сформульована сама планувальна модель м.к (планувальні райони, міський центр, підцентри і їх місце, інші структурні елементи).

Поза проектна модель розвитку міста (після 2026 р., підрозділ 8) передчасна.

8. Підтримуючи формування магістральної мережі міста на нових засадах, експерти звертають увагу на доцільність виділення доріг вантажного руху, недостатність розрахунків, які обґрунтовують прийняті рішення щодо мережі доріг, об'ємів перевезень тощо.

Доцільно розглянути проблему використання приміських залізничних ліній в обслуговуванні міських пасажирських перевезень.

Визначені потреби в гаражах-стоянках рівномірні для всіх районів міста, але не справедливі для центральної зони, де потреба вища.

В межах центру доцільно ставити питання щодо використання підземного простору.

9. Розділ "Інженерні обладнання території" представлений згідно ДБН Б1-3-97.

За даними Держводгоспу України Харківська область відноситься до категорії областей з обмеженою водозабезпеченістю. В існуючий час крім м. Харкова водопостачання приміської зони міст Чугуїв, Лозова, Первомайський, Близнюки, окремих сільських населених пунктів здійснюється від водопроводів з р. Сіверський Донець і каналу Дніпро-Донбас. Тому ці системи належить в проекті розглядати як районні.

В підрозділі "Водопостачання" відсутні:

- баланси водопостачання (сучасний стан та перспектива)) в яких мають бути встановлені ліміти витрат води по джерелам водопостачання;
- обґрунтування та розрахунки водопостачання користувачів, що розташовані по трасі водоводів,
- обґрунтування та розрахунок витрат води промисловими підприємствами м. Харкова (об'єми водопостачання, водовідбір з міського водопроводу або власних водопроводів). Не розглянуті системи технічного водопостачання підприємства (джерела водопостачання, потужності систем, відбір води, ліміти відбору). За даними інституту "Харківський ПромбудНДІпроект"

витрати підприємствами питної і технічної вод. складають 58,8% загальних об'ємів по імсту;

- розрахунки потреб води на зовнішнє та внутрішнє пожежогасіння.

В підрозділі "Каналізація" передбачити будівництво споруд доочищення стічних вод.

Рішення генерального плану спрямовані на поліпшення і охорону навколишнього середовища. Важливим є утилізація і переробка відходів. А створення нових полігонів захоронення побутових та промислових відходів можна віднести до прогресивних рішень. Доцільно орієнтуватись на новітні технології санітарної очистки території міста.

В межах існує проблема захисту територій від підтоплення, площа яких складає біля 9,0 тис.га, а до 2010р. може зрости до 13,5 тис. га.

10. В генеральному плану наведені традиційні, кількісні (а не якісні) методи захисту території, які як показує практика не дають прийнятних результатів.

Підсумковий висновок експертної комісії.

1. Генеральний план міста Харкова виконаний у повному обсязі у відповідності з завданням замовника Головного управління містобудування, архітектури та земельних відносин Харківської міської ради.
2. Генеральний план за об'ємом і змістом відповідає: ДБН Б1-3-97 "Склад та порядок розроблення, погодження та затвердження генеральних планів міських населених пунктів", ДБН 360-92** "Містобудування, планування та забудова міських і сільських поселень" та іншим державним нормативам.
3. Генеральний план міста Харкова, який розроблений на сучасному рівні, може бути рекомендований для затвердження у встановленому порядку.

Голова комісії НДП містобудування

Клюшаренко Є.В.

Голова комісії, директор інституту д.т.н.

О.

заступник голови комісії, зав. відділом, канд. арх.

Скарга О.П.

зав. відділом техніко-економічних обґрунтувань

Квачова А.В.

головний спеціаліст з водопостачання та каналізації

інженер, доцент кафедри містобудування Київського національного університету будівництва і архітектури

зав. відділом інженерної підготовки території та охорони навколишнього середовища